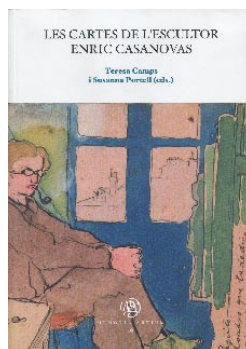

art

FRANCESC FONTBONA
francesc@francescfontbona.cat

A l'esquerra, una imatge d'Enric Casanovas. A sota, portada del llibre que parla de la seua correspondència.

Les cartes de l'escultor Enric Casanovas

Llegir epistolaris són magnífiques ocasions de conèixer la història a través de testimonis més directes que la majoria d'altres documents. Tampoc hem de creure que les cartes són sempre veritat, ja que sovint qui les escriu, encara que ho faci a algú de gran confiança, pot estar disfressant alguna cosa o simplement creant-se una imatge adequada davant l'interlocutor, però en tot cas les cartes són més espontànies que l'altra prosa més formal.

Presidit a la coberta per un autoretrat aquarel·lat magnífic, fins ara desconegut, que demostra que l'artista no sols era un gran escultor, ara ha sortit aquest volum de *Les cartes de l'escultor Enric Casanovas*, a cura de Teresa Camps i Susanna Portell, que hi inclouen, a més d'un aparat crític molt acurat, un ampli estudi introductori. L'edició es de Memoria Artium, segell que agrupa diverses universitats i museus catalans, dedicat a publicar textos d'història de l'art.

Casanovas va ser el gran escultor del Noucentisme, potser més encara que Josep Clarà, que era i és més conegut entre el gran públic. Clarà, en paral·lel

als anhels del Noucentisme, en tingué d'altres més vinculats al gran món artístic parisenc, que freqüentà durant molts anys, i al final de la seva carrera sentiria menys incomoditat prop del franquisme que la sentida per Casanovas.

Gran part dels documents originals recollits al llibre –cartes d'entre 1902 a 1946 i alguns textos personals– provenen de l'arxiu familiar, que afortunadament va ser conservat pels fills de l'artista; i altres –especialment les respostes de Casanovas a les lletres rebudes– vénen de diversos arxius i institucions més. El total de cartes transcrits i anotades en aquest volum és de 325.

Pablo Picasso, Manolo Hugué, Miquel Utrillo, Ramon Pichot, Joaquim Sunyer –que hi sol escriure en francès–, Xavier Nogués, Pau Gargallo, Juli González, Joan Salvat-Papasseit, George Deniker –el més incontinent dels corresponents, amb cartes molt llargues–, Rafael Benet, Manuel Humbert, Josep Maria Junoy, Quim Borralleras, Pere Ynglada, Apel·les Fenosa, Josep Pous i Pagès, Carles Riba o Ferran Soldevila, són alguns dels principals corresponents de Casanovas

que apareixen en aquest llibre, que llegir-lo equival a submergir-se directament al món de l'art català del temps del Noucentisme –i abans i després–, sense intermediaris.

S'ha parlat molt, darrerament, de les cartes a Casanovas de Picasso, que en les del principi de segle hi utilitza sovint el català. En general tant aquestes com les altres reflecteixen més el dia a dia dels seus autors i les seves necessitats prosaïques, amb certa dosi d'afany de confraria, corporativistes, que no grans continguts teòrics o estètics, que s'entreveuen més aquí en cartes d'un intel·lectual com Junoy que no en les dels artistes plàstics.

Tot i això a les cartes –i postals– apareixen coses interessants: veiem com es gesta el monument a Monturiol de Figueres, com Casanovas recomana *La ben plantada* a un pintor grec o com Sunyer, Ors, Junoy, Ynglada, Borralleras, Jardí i Màrius Aguilar tenen prou complicitat per escriure plegats una carta a l'escultor el 1913, com Sunyer troba Maillol el 1914; veiem també les freqüents fiblades a Josep Dalmau per part de més d'un corresponent, la benedició còmplice de Torres-Garcia al classicisme de Casanovas el 1915, la proclama independentista que Salvat-Papasseit fa el 1922, problemes poc coneguts al si de "Les Arts i els Artistes" als primers anys trenta, o l'expressió de manifesta catalanitat de l'escultor rossellonès Gustau Violet (1936), entre moltes més coses. També sorprèn que Picasso majestàticament escrigui als amics el 1939 no directament sinó a través del seu secretari Sabartés...

Són cartes en general vitals, molt poc solemnes, presidides normalment per un gran humorisme que denota un capteniment força escèptic davant la vida i l'art. Borrell Nicolau s'ofereix a Casanovas el 1926 com a còmplice en lluitar per "la purificació màxima del nostre art", però aquest to no és l'habitual. Hi ha uns ideals darrere de tot, i de vegades s'entreveuen, però estan força ocults per l'ironia.